

Силвана Јовић, проф. српског језика
ОШ „Коста Абрашевић” Ресник, Београд
и-мејл: silvy.ni@yahoo.com

Сажетак: Истраживање о разлозима нечитања међу ученицима основне школе спроведено међу 82 ученика и предлози за превазилажење проблема.

Кључне речи: нечитање, истраживање, узроци, разлози, предлози

Годинама радим са ученицима основне школе и није ми требало пуно да схватим да они не воле да читају. Ноћна мора на часовима анализирања књижевних дела. Милом или силом, тешко је допрети до ученика и објаснити им благодети читања. Узалуд су речи да је књижевност уметност речи која оплемењује нашу свакодневицу, обогаћује речник и развија машту. Залуд је објашњавање да је живот састављен од низа узрока и последица и да је много боље учити се на туђим примерима (и грешкама), а не на својима. Објашњење да људи нису само добри и лоши не помаже. Спектар особина је неизмеран, а оне се откривају преко поступака, што помаже у свакодневној комуникацији са другима. Важност одвајања битног од небитног помаже нам да логично схватимо свет око себе. Скорија истраживања чак потврђују да читање утиче и на здравље. Помаже у смањењу нивоа стреса који носе свакодневни догађаји са собом. Уживање у читању је благовремени рад на себи за године које су пред нама. Помаже нам чак и у старости, бар што се тиче памћења. Спознајемо себе. Упознајемо друге народе. Проналазимо реченице које нам дуго, дуго одзвањају и наводе нас на размишљање о себи и свету који нас окружује. Треба искористити неисцрпан извор знања, мудрости и маште, који се крије у чуду званом добра књига. Бег у свет који нас чини бољим човеком.

У теорији, ученици све то знају, али – не читају. Тачније, читају зато што морају, али уживање у лепој речи изостаје. Зашто је то тако? Откуда толика незаинтересованост према уживању у лепој речи? Зашто ученици мисле да је читање губљење времена, досадно и некорисно?

И ове школске године – исти проблем. Истраживали смо разлоге за нечитање. Испитаници су били моји ученици, њих 82. Опет су се издвојиле три речи:

Лењост

Досада

Незанимљивост

Главни узроци нечитања код 58 ученика. И то је почетак и крај проблема. У тумачењима ученика нашла су се и следећа образложења:

- *Кад читам, увек ме заболи глава;*
- *Мало која књига ми се свидела;*
- *Има пуно занимљивијих ствари, а да не читам;*
- *Не читам књиге често, већ само када то морам. Увек прво прочитам препривавање књиге, па после целу књигу, ако је занимљиво;*
- *Изумљени су компјутери;*
- *Одузима пуно времена;*
- *Кад видим колико је дугачка књига и не чита ми се;*
- *Књиге су преопишне и имају пуно непотребних детаља, што одузима много времена. После 15 минута читања буде ми досадно. Телефон и компјутер су много занимљивији;*
- *Ја бих волела да су књиге мало краће!!! До 200 страна, на пример;*
- *Више волим да читам књиге са неким чињеницама, као што су енциклопедије, него неке романе са много страница и досадном радњом;*
- *Зато што ме мрзи да читам много!*
- *Не волим да читам зато што има превише описа ничега, зато што су у неким књигама слова премала и после пет минута читања заболе ме очи и не могу више да читам;*
- *Неке су књиге стварно досадне;*
- *Не волим да читам предугачке књиге.*

Анализирањем прикупљених података о читању, није било тешко закључити да многи ученици и те како „разликују“ књиге од школске лектире:

- *Више волим да прочитам неку добру књигу него лектуру.*
- *Не волим да читам школску лектуру јер у свакој лектури има нешто тужно, па ми се приплаче и онда се цео дан осећам тужно.*

- *Зато што у неким лектурама пола страница нема поенту и тему, а у књигама има много више описа, авантура и дешавања.*
- *Неке лектуре ми се не допадају и онда их теже читам, а самим тим и мање разумем.*
- *Не волим да читам дугачке књиге, на пример, књига о Тому Сојеру.*
- *„Хајдуци” су ми се свидели, а „Доживљаји Тома Сојера” нису, јер је било превише описа и досадних реченица, а и сами догађаји нису били толико забавни.*
- *Многе лектуре читамо јер морамо па нам то отежава читање.*
- *Лектуре које читамо нису по нашем укусу.*
- *Не волим да читам школску лектуру јер није савремена и не бави се догађајима који се дешавају у животу данашњег авантуристичког дечака или девојчице!!!*
- *Не волим да читам школске лектуре зато што већина лектура има више радњи које су некомплетне, а боље је од тога да имају једну комплетну причу. Приметио сам код већине књига да имају више делова, а неки, односно већина, не склапају комплетну причу.*
- *Не волим да читам школске лектуре јер ми је то обавеза, а неке од њих нису по мом укусу.*

Могућа решења

И како стати на пут набројаним „логичним“ разлозима за нечитање?! Од малих ногу ученици су убеђени да је то тако и да је то непроменљиво стање, коме не доприносе они него понуда.

1. Утицај породице

Да би деца читала, родитељи (и породица) морају имати свест о значају читања и утицати на најмлађе. Љубав према читању негује се од малих ногу. Нема члана породице који не би могао бити од помоћи:

- *Ја волим да читам од четврте године кад сам научила да читам захваљујући мојој баки.*
- *Мама ми је рекла да од читања човек постаје интелигентнији и да му се тада развија мозак.*

- *Књигу „Кроз пустињу и прашуму” сам прочитала јер ми је сестра о њој толико детаљно причала да сам морала и сама да доживим све те авантуре о којима ми је причала.*
- *Мене родитељи, а посебно тата, терају да увек читам неку књигу.*
- *Кад прочитам неку књигу, волим увек да је препричам мами и тати.*

2. Избор књига

Сигурно би одабир књига утицао на стварање навике читања. Друго је питање како ускладити жеље ученика и дела која утичу на формирање личности. Опет је то посао у који би требало да се укључе стручњаци из бројних области како би помирили очекивања ученика и вредност бисера у децјој књижевности.

- *Обожавам књиге Џеронима Стилтона и књиге „Чаробна кућица на дрвету”.*
- *Волим када се нека књига, песма или прича заврши срећно, а не да има тужан крај.*
- *Волим књиге које су примерене мом узрасту: комедије и тинејџ-књиге.*
- *Не волим да читам зато што ме мрзи. Волим да читам стрипове.*
- *Волим авантуристичке књиге.*
- *Волим илустроване књиге.*
- *Уживам у узбудљивим књигама.*
- *Кад већ морам да читам, омиљене су ми забавне и смешне књиге.*
- *Моја омиљена књига је „Близнакиње у невољи”.*
- *Препоручила бих свим девојчицама да прочитају „Ивино путовање”.*

3. Понуда књига и време реализације

У оквиру редовних часова књижевности било би zgodно и двојити час/часове за читање књига које се не би наметале ученицима. Постоје две могућности:

- самостални избор књиге за читање;
- књига по избору од понуђених неколико.

Како би ово изгледало у пракси – не знам. Тешко је изборити се са крутошћу школског плана и програма. Ово је решење скоро нереално спровести у чврстом школском систему, али би сигурно ученицима више одговарало. Мање би осетили обавезу, а њихов избор би учинио да обавези приступе растерећеније и са мање терета на души. Вероватно би се оваки часови могли реализовати у оквиру допунске и додатне наставе, али се тада јавља други проблем: не би били обухваћени сви ученици.

4. Штампани и електронски медији

Уочени проблем везан за (не)читање код најмлађих требало би да се повеже са јавношћу. Деца су копија одраслих, а онда тако треба и приступити овој појави. Требало би да буде више емисија и текстова у којима би се говорило о читању, препоручивале књиге, гласало за књиге... Сви покушаји да читање нађе своје место у свету технологије готово да се увек завршавају неуспешно. Некако су стидљиви, спорадични, често непримећени.

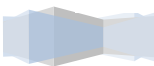
5. Довијање наставника књижевности

Сваки наставник се довија на свој начин. Нештедимице користи похвалу, али и покуду. Некад успе, некад не. Некад чак и одустане. Упорнији смишљају, измишљају, довијају се на различите начине. Смишљају сами, саветују се са другима, преписују искуства других, а у томе нисам ни ја изузетак. Преписивињам од искуснијих настао је „[Цокер за оцену више](#)”, а самостално је настао блог „[Препорука за читање](#)”. Некад сам срећна, некад сам разочарана, али са сигурношћу пролази само време. Недоумице и питања у вези са читањем остају, али и нада да ће се време променити. Кад тачно, на који начин, уз чију помоћ – то нико не зна...

За крај – утеха и нада

Освежење су ученици који воле да читају; у мом случају њих 24. Дају ми вољу и подстичу ми наду да ће у будућности бити другачије. Наставнику књижевности су њихове речи, свакако, освежење. У тим речима крије се инспирација и простор за даље инсистирање на уживању у лепој речи. Уживајте у њима:

- *Волим да читам јер онда много тога сазнам и боље памтим.*
- *Књиге су право богатство и зато их треба читати. Срећемо се са разним ситуацијама које нам могу помоћи да решимо проблеме у животу.*
- *Обогаћује се речник.*
- *Упознајем ликове које никад не бих срео у стварном животу (змајеви, витезови, ванземаљци).*
- *Учимо о врлинама и манама других људи.*
- *Сазнајемо разне информације на занимљив начин.*
- *Развија се машта и креативност.*
- *Књиге нам помажу да пишемо лепше саставе, да се лепше изражавамо.*

- *Књиге су основни начин да се описменимо. Читање ми помаже да се одморим од свакодневних школских активности, да нешто научим и често се проналазим у романима које читам.*
- *Читање побољшава стил писања и говора.*
- *Свака књига има нешто вредно.*
- *Закључујем да сви који читају, веома добро познају књижевност, лако препознају какви су људи и схватају праву уметност!!!*

Посебну пажњу би свима који се баве децом привукао и однос ученика-читача према окружењу. Није мали број оних ученика који су свој мали свет успели да заштите од утицаја спољних дешавања, попут многих одраслих:

- *Када читам, тада сам у свом свету, не размишљам о ономе што се дешава у мојој околини.*
- *Волим да читам јер ми тако време пролази спорије.*
- *Ето, зашто ја волим да читам песме; помажу ми у самоћи и пуне су љубави.*
- *Када сам љута или тужна, књига ме опусти.*

